Sainte Bernadette Soubirous

v. u. OH erfgoedverenging vzw
kartaalschrift 2020/1

Medaille met priester Marie-Dominique Peyramale, toemalige pastoor-deken van Lourdes, geboren 9 januari 1811 in Momères, Hautes-Pyrénées en overleden 8 september 1877 te Lourdes.

Inleiding

Als Paulus in Efese als missionaris optrad dan had hij tegenstanders die wonderen verrichtten[1]. In de berichtgeving van de Handelingen lezen we *Door Gods toedoen verrichtte Paulus buitengewoon grote wonderen.* De gelovigen brachten kledingstukken, zijn werkplunje en zweetdoeken bij de zieken.

Die sfeer was er al bij de vroegere profeten, verkondigers en religieus-morele voorgangers. Jozef werd meegevoerd bij de uittocht[2] én om de redding levend te houden én omdat ze het beloofd hadden. Het verhaal van Paulus was dichter bij de feiten opgeschreven. Het zat ingebed in *forderung der Stunde*. De gelovigen zongen *maranatha*. Jezus zou spoedig terug keren en de boodschap zat ingebed in het Komende Rijk. De tekenen van dat komende Rijk waren in handbereik. De taalvormen liegen er niet om.

Al de boodschapperrs van dat Komend Rijk hadden hun charismatische kenmerken. Koningen, profeten en priesters waren gehuld in symbolische verhalen, die we vaak al te letterlijk hebben begrepen. En toch… het zou getuigen van fundamenteel onbegrip als we er de betekenis van zouden uitvegen.
Mozes is bij nader onderzoek wellicht niet direct de figuur die we in onze Bijbelse Geschiedenis anno 1950 hebben voorgesteld zoals hij in de contekst van het Verbond overkwam.

Het traditionele beeld heeft na historisch onderzoek geen stand kunnen houden. De boeken van Mozes, de Pentateuch, die voor de Joden zo belangrijk zijn, zijn in feite de neerslag van wat men in de periode waarop Deuteronomium werd geschreven wou vastleggen. D.i. met de hervormingen die koning Josia in de late koningstijd doorvoerde. We schrijven ...in deperiode van of na de Babylonische ballingschap. Zoals niemand bij de schepping van Adam en Eva was kan men ook de tijd van Jozef en Mozes niet adekwaat historisch re-en-actif hersamenstellen[3].
Dat het spijkerschrift geholpen heeft om figuren en verhalen te laten overleven staat buiten kijf, maar als het dan gaat over de neerslag van cultuur en de wet[4] dan is de historicus ervan overtuigd dat de tien geboden[5] niet rechtstreeks in het nu te lezen zijn zonder rekening te houden met de tijd van toen. Lange tijd heeft men zonder meer aan de mozaïsche afkomst vastgehouden. Oudere boeken, zoals het verbondsboek[6] lenen er zich evenmin in om zomaar naar terug te keren. Het

1 Hand. 19: 12.
2 Ex. 13: 19.
3 De teletijdmachine is een infantiel speelgoed al denkt men in onze inventieve tijd dat *men* heel veel zal kunnen.
4 Tora, wat we zo gemakkelijk als wet hebben vertaald, maar in de huidige opvatting *woorden ten leven* wordt vertaald.
5 Exodus 20: 1-7; Deuteronomium 5: 6-12.
6 Exodus 20: 22-23, 33.

verbondsboek is waarschijnlijk in de 8ste eeuw v.Chr. ontstaan[7]. De tien geboden passen in de intellectuele context van Deuteronomium en de eraan verwante (deuteronomistische) teksten. Hiermee ontdekken we hoe figuren meer een boodschap dienen dan feiten of historische rapporten zijn. Ze worden dan ook op die manier doorgegeven met een kleurtje bij de passage waar ze even bleven hangen.
Om het belang van de boodschap wil men dat charismatische figuren, richtingwijzers, *wetgevers als Mozes*, overleven *via de stenen tafels, Aaron via de bloeiende staf...* maar ook profeten. En dat is dan het verhaal van Elia en Elisa.

Numeri 17-18, Psalm 55, Jesaja 7, Jakobus 1. De staf van Aaron bloeide.

Hoezeer Mozes in historische onzekerheid en legende is overgegaan, blijkt duidelijk uit het verhaal over zijn begraafplaats en geboortevertelling. In de regel zijn begraafplaatsen vaste plekken in het doorgeven van een traditie. Maar als het gaat om Mozes' graf, wordt gezegd: *Tot op de dag van vandaag weet niemand waar zijn graf is*[8]. Bij Mozes blijkt dus zijn reliek *verloren* gegaan.
Daar is geen aandacht voor. En toch is soms een detail in een apocrief verhaal verzeild geraakt.

Het is niet zonder risico om met de verhalen uit het Eerste verbond om te gaan als met hedendaagse wetenschappelijke litteratuur. Mozes' geboorte is gemakkelijk vergelijkbaar met het verhaal van van Sargon van Akkad die heerste tussen 2235 en 2180 v. Chr. De beide moeders moesten afstand doen van hun kind om het te redden; beide moeders legden het kind in een biezen mandje, dat ze met pek afdichtten en aan de oever van een rivier neerlegden; beide kinderen werden bij toeval gevonden en door degene die ze vond opgevoed. En uiteraard hadden beide kinderen een grote toekomst voor zich, waarbij ze het lot van hun volk bepaalden. Dit pleit voor een redactie in de 8de eeuw v.Chr. toen Juda en Israël sterk werden beïnvloed door het Nieuw-Assyrische Rijk.

In deze context was het niet vreemd dat men het verhaal geloofwaardiger maakte door relieken. Trouwens het is een eigen oosters gebruik om op een of andere manier te funderen[9] (cf. de perikopen der Vaderen waar de Joodse Rabbijnen verwijzen naar hun voorgangers Rabbi X en Y. In dezelfde orde situeren we: staf en tafels ivm de Mozaïsche wet.

Mozes vinden we dan in de apocriefe[10] verhalen. Het kan ons verwonderen, maar sporen van deze bronnen zijn in het Tweede Verbond binnen geraakt. Zo is de twist tussen de aartsengel Michaël en

---

7 Als we aannemen dat Ramses II de onderdrukkende farao was die werd ontvlucht (1279-1213 v. Chr.), ligt dat dus direct 600 jaar voor het ontstaan van het geschreven verhaal. In orale tradities is het oorspronkelijke verhaal al na ongeveer vier generaties onherkenbaar opgegaan in de vertelling van dat moment. Het is dan niet verwonderlijk dat de intentie het verhaal beheerst. Hier nl. de deuteronomistische boodschap.

8 Deut. 34: 6. Andere overleveringen er niet van heeft weerhouden het graf te lokaliseren aan de rand van de woestijn van Judea, ongeveer acht kilometer ten zuiden van Jericho, in het westjordaanse Nebī Mūsā, waar een 13de-eeuwse koepel als schrijn is gebouwd over het vermeende graf van Mozes.

9 Hermeneutica is een te moderne term want die leidt ertoe dat sommige denken doro deze techniek de oorspronkelijke schrijver beter te begrijpen dan de auteur zelf. Het gaat hier meer over sporen, vestigia: stappen maar niet in de trant van opstapjes, maar wel die verwijzen naar en meedragen.

10 Niet tot de canon behorende geschriften.

de duivel over Mozes' lichaam in Judas 9[11]. Zo kwamen Elia[12] en Mozes bij de transfiguratie op de berg. De twee figuren waar er geen graf van is genoemd. Hun relieken worden als het ware vervangen door de verhalen van hun openbaringen. Zo hebben we voorbeelden in het Dante verhaal als een *divina comedia* van Mozes' wedervaren en de mantel van de passage van Elia opdat Elisa zijn profeet-zijn zou verder meedragen. Dat is de symbolische betekenis van wat relieken kunnen zijn.

Waar we na de studie van de verwijzingen naar relieken zeker van zijn is dat relieken te maken hebben met charismatische figuren waarvan men de boodschap wil tastbaar bijhouden.

Twee misgroeiïngen willen we niet weerhouden. Er is een gevaar in het bij-geloof. Het Bijbelse woord is als redactie een geloofsboek. We geloven dat het HET WOORD VAN GOD is. De boodschap is belangrijk, de inkleding zoals we zien moet ontbolsterd worden.
Het tweede risico is wanneer we relieken, tastbaar ingekapselde boodschappen magisch[13] hanteren, als bescherming of do ut des tegenover God. We zijn de mening toegedaan dat we dan ook verkeerd bezif.

Lourdeswater wordt soms op de grens van het magische behandeld.

Relieken door de eeuwen

Traditie

Met de Pax Romana Vanaf de vierde eeuw, mag het christelijk geloof in alle vrijheid beleden worden. In het Heilige Land worden overal relieken *gevonden* o.a. door Helana, de moeder van de keizer. Ze vindt het kruis van Jezus terug en laat een kerk bouwen die ingewijd wordt op 14 september, tot op heden het feest van kruisverheffing. Men vond allerlei relieken om de luister en het aanzien van de basilieken te vergroten. De stoffelijke resten van de martelaren uit de catacomben verhuizen naar de kerken en worden onder het altaar begraven. Vanaf de 10de eeuw werd niet meer het hele lichaam onder het altaar begraven, maar werd een kleinere reliek in de holte van het altaarblad aangebracht.
Relieken krijgen een statuut. Die verzelfstandiging waar men de boodschap af en toe vergeet werkt niet altijd even gunstig. De kerken betwisten de stoffelijke overblijfsels van de heiligen. Translaties van relieken werden statussymbolen. Erger nog ze worden verkoopsartikel[14].

Ondertussen erkent de kerk ook gelovigen, omwille van hun bijzonder leven, als heilig ook al zijn ze niet de marteldood gestorven.

---

11 Volgens Origenes te herleiden tot het apocriefe werk *Hemelvaart van Mozes* (Ἀνάληψις Μωυσέως, Analepsis Mōyseōs). Misschien hetzelfde als het werk dat Athanasius Ἀνάβασις Μωυσέως, (Anabasis Mōyseōs).
12 2 Kon. 2: 11 Elia *werd meegevoerd.*
13 Magie: macht van God in eigen handen nemen. Zoals do ut des. Geven aan God en zo God chanteren: Hij moet….
14 In het Concilie van Trente worden gelukkig de puntjes op de *i* gezet. Relieken mogen niet verkocht worden. Relieken ware nochtans begeerde voorwerpen en omwille van de magie en omwille van de lucratieve waarde. *In veel West-Europese kerken bevinden zich relieken uit Constantinopel, het huidige Istanbul, dat de christenen tijdens de vierde kruistocht in 1204 plunderden*. Letterlijke tekst uit de folder 2020 Mariaommegang.

Relieken vandaag

Bijbel

Het Tweede Vaticaans Concilie herneemt: *In onze kerk is er een cultus die zich richt op het geheugen. Binnen deze cultus kunnen authentieke relieken en afbeeldingen van deze heiligen vereerd worden*. Zich richten tot de heiligen en de verering van hun relieken is zeer oud en is een zeer sterke traditie in het *katholieke* volksgeloof.
We fronsen toch wel even de wenkbrauwen wanneer we lezen: *Het volksgeloof draagt in zich een bijzonder gevoel voor religie die gerespecteerd moet worden. De kerk moet in haar pastoraal handelen deze dynamiek rond haar sacramenten brengen. Waar de kerk het volksgeloof niet opneemt in haar bestaan, daar is er een reëel gevaar dat (enkel) de commerce de vruchten zal plukken*[15]*... Waar de verering van heiligen ons verdiept en verbindt met Christus zijn we getuige van geloof, hoop en liefde.* Het zal wel dat geloof, hoop en liefde zijn waar men de vruchten van wil. Die liggen gelukkig in de handen van God.
De protestanten waren omwille van de misgroei tegen de cultus voor de heiligen en de verering van hun relieken. Iets te kort door de bocht.

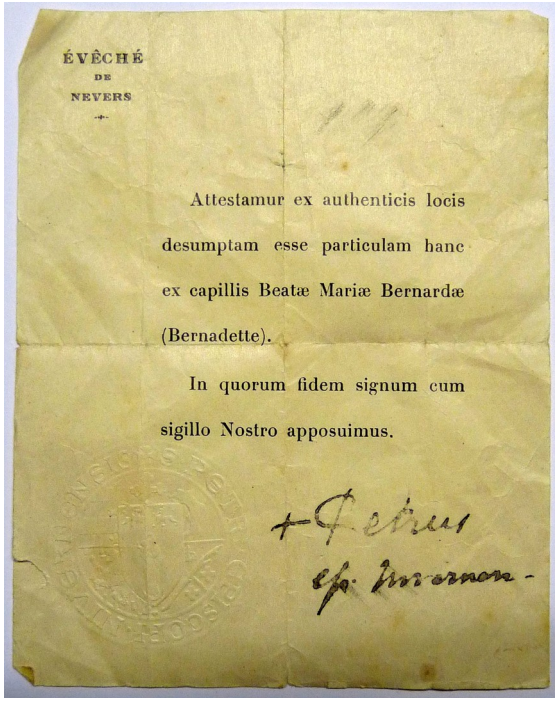
ÉVÊCHÉ
DE
NEVERS

Attestamur ex authenticis locis desumptam esse particulam hanc ex capillis Beatæ Mariæ Bernardæ (Bernadette).

In quorum fidem signum cum sigillo Nostro apposuimus.

In de katholieke kerk is men zeker kieskeuriger geworden en houdt men eraan officieel erkende relieken te attesteren met een document waarvan hier voorbeeld.

Het principe van het bijhouden van de boodschap is zeker niet hun discussiepunt. De bijbel is de grootste reliek en daar hadden ze precies hun bezwaar. Niet de Sint Pieter is DE boodschap. De nieuwgezinden hadden hun eigen vormgeving van reliek: De bedelzak. Binnen de catholica hadden ze dat ook wel een beetje begrepen.

Verering

De Katholieke kerk had al sedert Thomas van Aquino het besef dat de enige die mocht aanbeden worden God is. De *latria* verering is gereserveerd voor God. De *dulia* is voor de heiligen en de *hyperdulia* is voor de Maagd Maria. Sedert men de aanspreekformule van de engel tot Maria wat heeft bijgepast in plaats van *vol van genade / begenadigde* is men bij de katholieken wat voorzichtiger.

De cultus voor de heiligen en de verering van hun relieken mag en kan de gelovigen verdiepen en verbinden met de boodschap die ze vertegenwoordigen. De *dulia* is dan meer erkenning, eerbiedwaardigheid tegenover de persoon met eraan verbonden dat men de lijn van zijn boodschap wil onderschrijven. Heel voorzichtig geformuleerd de kus die men de reliek gunt is de appreciatie van het appel van God via het ideaal dat we van die charismatische figuur willen onderkennen en beamen. Het zijn *in het beste geval* souvenirs die ons helpen om aan de poorten van het Rijk van God aan te kloppen en Gods boodschap te beamen.

15 Reliekenverering is dus een benijdenswaardig fenomeen? Waarom? Omwille van de vruchten. Waar heeft men het precies over? Kruis of munt?

Souvenir

Zich een ervaring herinneren. Deze ervaring willen bijhouden is *des mensen.* Geschiedenis probeert herinneringen te objectiveren. Souvenirs kleuren de herinnering vaak subjectief wat bij. Geschiedschrijving was op de Babylonische tabletten enerzijds mythisch en anderzijds vaak strikt cijfermateriaal als het om koopakten, enz. ging. Deze contractuele tabletten waren maatschappelijk nodig. Het *gilgamesj-epos* en het *enuma-elish* waren primitief zingevend.

We hebben niet de deskundigheid om het fenomeen op de bodem uit te spitten.
Relieken of historische documenten hebben iets gemeenschappelijk. Ze brengen belevenissen dichterbij. Ze hebben betekenis en kunnen dichtbij de zingeving plaats geven in het leven van de betrokkene.

Bedevaartsmedailles, aarde uit Israël, *stof die de welzalige heeft geraakt (qui a touché la bienheureuse)….* Ze worden relieken in de katholieke betekenis van het woord op het ogenblik dat er een bischop, een kardinaal, een betrokken kloostergemeenschap of de paus een attestatie aan verbonden heeft.

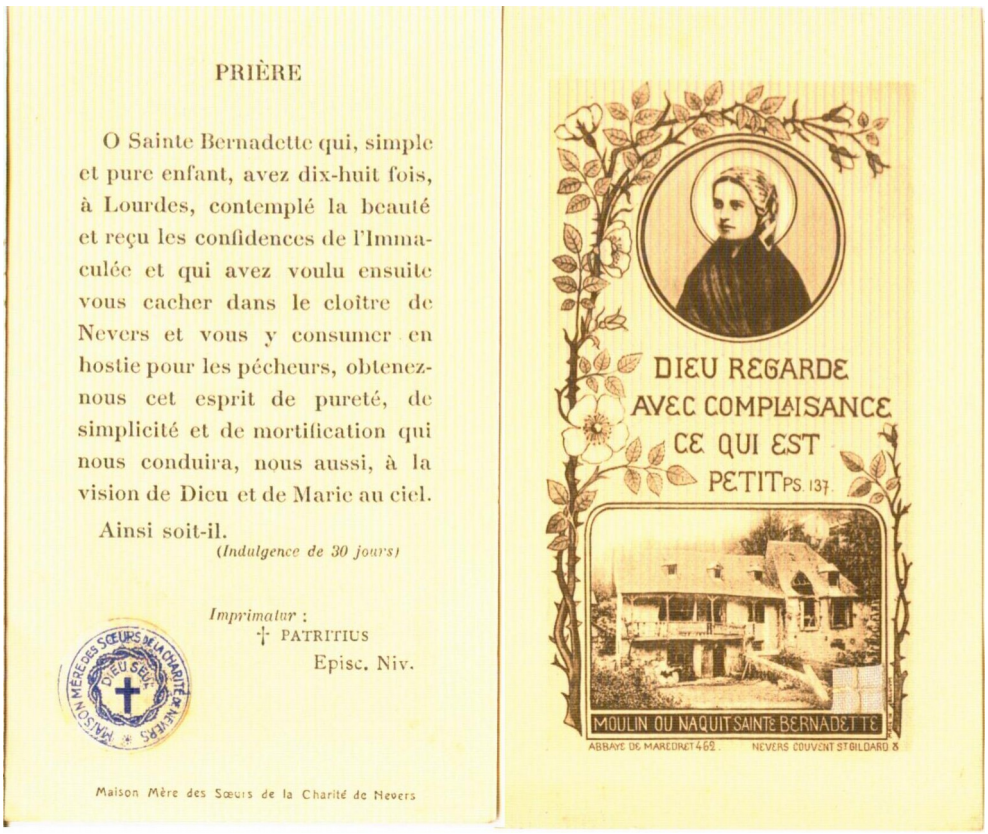
PRIÈRE

O Sainte Bernadette qui, simple et pure enfant, avez dix-huit fois, à Lourdes, contemplé la beauté et reçu les confidences de l'Immaculée et qui avez voulu ensuite vous cacher dans le cloître de Nevers et vous y consumer en hostie pour les pécheurs, obtenez-nous cet esprit de pureté, de simplicité et de mortification qui nous conduira, nous aussi, à la vision de Dieu et de Marie au ciel.

Ainsi soit-il.

(Indulgence de 30 jours)

Imprimatur :
† PATRITIUS
Episc. Niv.

MAISON MÈRE DES SŒURS DE LA CHARITÉ DE NEVERS
DIEU SEUL

Maison Mère des Sœurs de la Charité de Nevers

Hier is geen bisschop vernoemd op de verzegeling. Er is wel een bisschop vernoemd bij de aflaat, als toelating tot het drukken van de tekst. De zusters tekenen voor de authenticiteit van de reliek. Het is dus de vraag of het strikt genomen een katholieke reliek is. Wellicht zullen de bezitters het zich niet zover afvragen.

Marie-Bernade Soubirous

Bernadette Soubirous 1844-1858.

Marie-Bernarde Soubirous, geboren 7 januari 1844 in het departement Hautes Pyrénées in Lourdes stierf vrij jong 16 april 1879 in de préfecture van het departement Nièvre in Nevers.

Bernadette Soubirous woonde de eerste tien jaar van haar leven met haar ouders in de molen van Boly, het erfstuk van haar moeder Louise Casterot. Bernadette was de oudste van negen kinderen, van wie er vier de volwassen leeftijd zouden bereiken. Na een arbeidsongeval van vader François Soubirous raakte de watermolen onbruikbaar. Omdat er niet meer gemalen kon worden was er geen werk meer. Het gezin moest de watermolen verlaten.

De vrijgevigheid is in vele verhalen genoemd als een van de redenen van de teloorgang van de zaak. Hun nieuwe onderkomen wordt het *cachot*. Een oude gevangeniscel die zelfs is afgekeurd om criminelen onder te brengen. De ongeletterde Bernadette, die veel last heeft van astma-aanvallen[16], is dienstmeisje bij een tante en bij kennissen. Daar heeft ze te lastig werk voor haar leeftijd, krijgt slecht te eten en de winter maakt haar erg ziek. Als haar vader uiteindelijk beschuldigd[17] wordt van diefstal en dronkenschap, keert het meisje terug naar haar ouders in Lourdes. Die harde omstandigheden worden vaak bestempeld als de tijd waarin ze leerde bidden. Kunnen bidden wordt echter niet afgekocht door boete.

Bernadette Soubirous 1858-1862

De Franse tekst van de verschijning van 25 maart 1858.

16 Na de genezing van cholera.

17 Andere versie: *opgepakt omdat men dacht dat hij een zak meel gestolen had. Na onderzoek bleek dat hij het niet gedaan had; hij was louter verdacht geweest omdat hij arm was.*

Op 11 februari 1858, ze was toen veertien jaar oud, ging Bernadette met haar zusje Toinette en Jeanne Abadie[18] hout sprokkelen. Vanwege haar slechte conditie kon Bernadette de meisjes niet bijhouden. Toen ze haar kousen uittrok om de Gave over te steken, hoorde ze aan de overkant boven de daar aanwezige grot van Massabielle een geruis als van de wind, maar zag de struiken en bomen niet bewegen. Ze beloofden twee weken te komen omdat de Maagd het gevraagd had. Ze zag vervolgens de verschijning van een in het wit geklede dame met een rozenkrans, die zich tijdens een latere verschijning - op 25 maart - voorstelde als *Que soy era immaculada councepciou* ("Ik ben de onbevlekte ontvangenis").

We merken op dat het om een hot item ging. Vier jaar ervoor had Paus Pius IX in 1854 het dogma afgekondigd van de *Onbevlekte Ontvangenis van Maria*, dat wil zeggen dat Maria vanaf haar conceptie geheel zonder zonde was[19]. Wie hier uitvoeriger wil op ingaan die moet zeker het onderscheid in acht nemen tussen de maagdelijke geboorte van Christus en de onbevlekte ontvangenis van Maria. De kerk wijst graag naar het Hoodlied 4: *7 Je bent volmaakt mooi, mijn vriendin, zonder enig gebrek.* De Latijnse vertaling heeft als aanspreektitel vriendin. De Septuagint heeft het over de geliefde ἡ πλησίον . Voor wie het Lied der Liederen, het Hooglied, kent die weet dat men in het lied Gods geliefde voor ogen heeft, het Gods Volk, waar er niets aan hapert.
De theologie van de erfzonde heeft de rest van het verhaal ingepalmd.

De term *gezegend zijt gij boven/onder alle vrouwen*[20] is een zin uit het boek van de rechters[21]. Gezegend boven *alle vrouwen* is Jaël, de vrouw van Cheber de Keniet; boven *alle vrouwen* in de tenten is Jaël gezegend. We zijn met het verhaal niet zo vertrouwd. En als we dan nog beseffen wat

18 Een buurvrouw, Jeanne Abadie, Baloum genaamd, vergezelt hen.
19 Tota pulchra es, Maria: et macula originalis non est in te. Hooglied 4: 7 Iam ab Origene vocatur immaculata, et festa eius Immaculatae Conceptionis diutissime in ecclesia celebrata, dogma declarata est a Pio PP. IX die 8 Decembris 1854, Constitutione Apostolica *Ineffabilis Deus*. Inde quotannis die 8 Decembris sollemnitas Conceptionis Immaculatae Beatae Mariae Virginis celebratur.
20 De discussie over *boven alle vrouwen* en *onder alle vrouwen* is voor een andere gelegenheid.
21 Rechters 5: 24.

eigenlijk de reden was van die lof dan hebben we nog meer vragen. Jaël heeft de tentpin door het hoofd van Sisera geslagen. In feite de afronding van wat Debora begon. Onder de vrouwen Myriam, Debora, enz. is het uiteindelijk een gastvrije vrouw die de hoge veldheer voorkomend onthaalt. Ze is de overwinning *in de schoot geworden* en wordt de vrouw die een slapende hoge militair kan doden. Precies die woorden *gezegend onder/boven alle vrouwen* worden ook voor de moeder van Jezus gebruikt.

Daarom zijn de exegeten extra blij dat men uiteindelijk een woord uit het Wees Gegroet exacter heeft willen vertalen Maria is de *Begenadigde*. De traditionele vertaling was *vol van genade*. De Latijnse term *gratia plena.* De Griekse vertaling was Χαῖρε, κεχαριτωμένη lett. Gefavoriseerde is subtieler.

Het zal niemand verwonderen dat Bernadette al die termen niet kende. Bernadette, die een eenvoudig meisje was dat nauwelijks kon lezen, had geen theologie gestudeerd. In de latere ondervragingen was het duidelijk dat ze blijkbaar de de woorden nooit gehoord had die ze van de dame *aquero* nazei[22].

Tot 16 juli 1858 kreeg Bernadette nog zeventien maal een visioen, waarbij ze op aanwijzing van de verschijning een bron opende. Bernadette vertelde dat de in het wit geklede vrouw haar vroeg bij de grot een kerk te bouwen en processies te houden naar die plaats waarbij men de rozenkrans moest bidden. Ze rapporteerde de specifieke boetedoening voor het zondig leven: een spiritualiteit die in de lijn lag van die tijd.

In de maanden van de visioenen werden de verhalen van Bernadette vaak niet serieus genomen. Er zijn nogal wat onderzoekers die zich hebben toegespitst op het feit dat verschijningsverhalen in deze tijd heel vaak aan die leeftijd gebeurden. Fatima en La Salette liggen als voorbeelden voor de hand. Openbaringsverhalen van volwassen komen dan vaker in het zog van de apocalyptiek. Deze psychologisch insteek zou ons te ver leiden.

Mensen die met haar meegingen zagen nooit iets, al waren er wel die *een aanwezigheid* voelden. De prefect en de dorpspastoor ondervroegen haar kritisch. Dat was moeilijk voor haar omdat ze vragen wellicht niet altijd begreep. Herhaalde ondervragingen zullen wellicht ook woorden in de mond hebben gelegd. Wie kan dat op heden nog achterhalen. En .. *believers* zullen uiteraard dan de wonder(e) verhalen van Lourdes met doktersreferaten en geboekte mirakels opstellen tegenover het kritisch studiewerk van degene die verhalen in de kiem willen smoren[23].

Bernadette Soubirous 1862-1879.

Pas toen de verschijning zich had voorgesteld als de *Onbevlekte ontvangenis*, nam de pastoor Bernadette serieus en toen de eerste wonderen gebeurden stelde de bisschop van Tarbes een

22 Wat in de streektaal die daar betekent.

23 We zijn niet blind voor de bevindingen van Dokter Alexis Carel. Het is ook geen waar kruistochtverhaal van Rome waarin met de conjunctuur van de wonderen wil opdrijven. Sinds de verschijning van Maria in 1858 in Lourdes zijn van de 7.000 zogezegde mirakels maar 67 genezingen als mirakel erkend (gegevens van enkele jaren terug). Voorwaarde daarvoor is dat genezing onverklaarbaar is.

onderzoek in. Na vier jaar, in 1862, concludeerde hij dat de verschijningen een bovennatuurlijk karakter hadden. Vanaf dat moment werd Lourdes een officiële bedevaartplaats. Er kwamen zoveel pelgrims dat de pastoor Bernadette in het hospitaal van Lourdes plaatste. Daar groeide haar kloosterroeping en op 22-jarige leeftijd vertrok ze naar Nevers.

Na de verschijningen moet een onderzoekscommissie de gebeurtenissen aan de Grot van Massabielle onderzoeken. Deze commissie werkt hier 4 jaar aan. Op 18 januari 1862 publiceert de bisschop van Tarbes een herderlijke brief waarin hij officieel de verschijningen van Lourdes erkent.

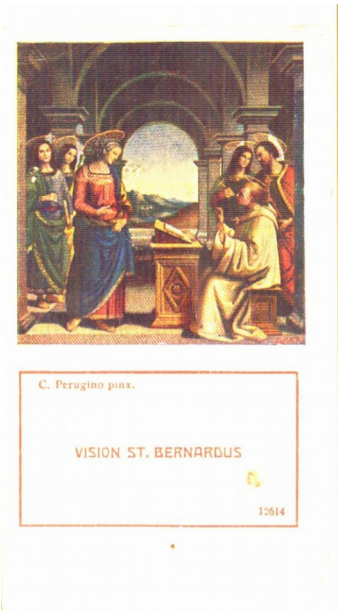

Ondertussen denkt Bernadette Soubirous na over de richting die ze aan haar leven wil geven.

Op 29 juli 1866 trad ze onder de naam Marie-Bernard in bij de Sœurs de la Charité van Saint-Gildars in Nevers. Aan haar medezusters mocht zij haar verhaal alleen bij haar intrede doen. Hier had zij vrede mee.

Haar levensverhaal – meerdere keren herschreven en naverteld – typeert ze als iemand die die voortdurende ondervragingen had. Zoals het toen om de gelofte van gehoorzaamheid was ook als ze er zichzelf niet goed bij voelde. Soeur de la Charité die titel wilde ze graag waar maken in de zorg voor de zieken.

Wellicht wist ze dan al iets meer van de heiligen van haar kerk en was de naam die ze bij geboorte meekreeg bewust opgenomen in haar kloosternaam. Bernardus was een typische Maria-vereerder[24].

24 *Respice stellam, voca Maria* - tekst van de H. Bernardus - Kijk naar de sterren en roep Maria. Hij had ook een Mariavisioen.

Het was voor haar misschien niet altijd gemakkelijk te gehoorzamen. Ze werkte als hulpkosteres en ziekenverzorgster, tot ze te ziek werd. Ze stierf op 16 april 1879, amper 35 jaar oud, en zou op haar sterfbed nog eenmaal een visioen hebben gehad. Naast astma had Bernadette een tumor in haar knie, maar ze straalde *in haar kwetsbaarheid kracht uit*[25]. De samenvatting van haar leven, die men in biografieën leest, is *Ik ben als een graankorrel gemalen*. Een zeer tijdsgebonden uitdrukking uit de liturgische context en verbonden met de boetedoening die de dame btorg. In die lijn wordt ook onderlijnd in haar biografieën dat ze een gewoon meisje was[26].

Als veertienjarige had ze uiteraard nog die spirituele vorderingen niet die ze in haar brieven aanbrengt. Haar catechese begon ze na die verschijningen[27]. Het beeld van Onze Lieve Vrouw van Lourdes dat we nu voor ogen hebben heeft de massa die bij haar was niet gezien. Bij Margaretha Maria Alacoque, Catharina Labouré, was er de aanduiding hoe dat Heilig Hart er uit zag door de zieneres. Hier niet. De vorm van de wonderbare medaille van de Rue du Bac was inbegrepen in de openbaring. Bij Bernadette was de bijsluiter niet zo expliciet. Bij zoverre dat *believers* die toch wat kritisch zijn de vraag stellen was het wel Maria die ze zag. Ze gaf wel aanduidingen van het bidsnoer en het feit dat de dame in hun streektaal sprak. Er is nooit afgevraagd waar Maria als Aramees sprekend hun *patois* had geleerd. En waar dat vreemde meisje als ze Maria was dat bidsnoer[28] haalde. Maria kende als jong meisje niet alleen volgens de apocriefen de bijbel. Ze werd opgevoed als kind in de tempel, maar had geen bidsnoer… De term Onbevlekte ontvangenis zal ook in de gewone gesprekken van die minderjarigen in illo tempore noch onderwerp noch inhoud hebben gehad.

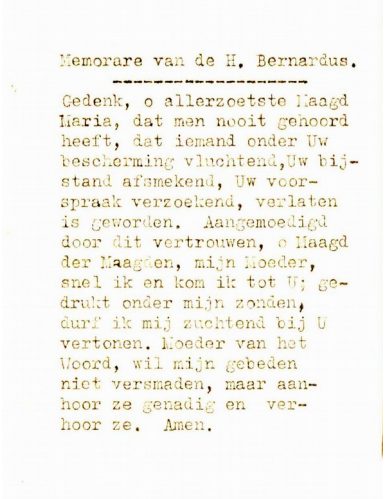
Memorare van de H. Bernardus.

Gedenk, o allerzoetste Maagd Maria, dat men nooit gehoord heeft, dat iemand onder Uw bescherming vluchtend, Uw bijstand afsmekend, Uw voorspraak verzoekend, verlaten is geworden. Aangemoedigd door dit vertrouwen, o Maagd der Maagden, mijn Moeder, snel ik en kom ik tot U; gedrukt onder mijn zonden, durf ik mij zuchtend bij U vertonen. Moeder van het Woord, wil mijn gebeden niet versmaden, maar aanhoor ze genadig en verhoor ze. Amen.

Er is dus een portie theologie en mensenkennis nodig om de grens mee over te stappen tussen de wereld van mystiek en geloof (au delà) en de wereld waarin we zonder nadenken leven. De mystici maken die overstap niet ze leven *au delà* en maken zich geen zorgen over (het transcendentale - *en decà).* De overstap is voor hen geen probleem.

Bernadette sterft op 16 april 1879. Ze is 35 jaar oud.

25 Zoals Jean Paul Vermassen het schrijft in *Het leven van Bernadette*. Hij haalde zijn inspiratie uit: *Les écrits de sainte Bernadette et sa voie spirituelle,* 1980. " uit 1980 (soeurs de la Charité de Nevers).

26 Patrick Chatelion Counet schreef in 2008: Bernadette Soubirous, aan wie Maria 150 jaar geleden in Lourdes verscheen daar kan ik van schrijven nadat ik de brieven die ze schreef doornam: *Dit is authentiek*. Counet

27 Een van de levensverhalen schrijft: Schrijven kon Bernadette nog niet, op het moment van de verschijningen. Dat leerde ze pas later, bij de kloosterzusters in Lourdes en Nevers. Ze was een snelle leerling. Na een paar overgeschreven brieven met standaardformuleringen schrijft ze al snel met een eigen toon en inhoud. In honderdvijftig brieven heeft ze rekenschap gegeven van de verschijningen en van hoe het haar daarna vergaan is (Uit Counet 1954 – Patrick Chatelion Counet: Brieven van Bernadette, uit Lourdes en Nevers. Uitg. KBS, geïll. 198P., 24,50 euro, ISBN 9789061730279.).

28 Een ander detail – stelt eveneens vragen – was dat nu een bidsnoer met zes tientjes of vijf tientjes? In de omgeving en op de afbeeldingen vind je de twee. De zes tientjes + 3 weesgegroetjes zou te maken hebben met de levensjaren van Maria (63 haar – apocriefe bronnen).

Vol glans en vol luitser de moeder van God

Tussen woord en werkelijkheid

In haar authenticiteit – we geven toe – geholpen door de tijdsgeest en de Vaticaanse dogmatiek is boodschap van de onbevlekte ontvangenis niet helemaal zonder vlek[29] koppig doorgekomen.
Wat Bernadette ermee bedoelde is door de vele *woordgladiatoren* van de Vaticaanse leer met veel leerstelligheid gecounterd door pauselijke autoriteit. In de levensgeschiedenissen van de heilige heeft men oog voor de verschijningen van de moeder van God[30]
Zingen we niet *Te Lourdes op de bergen*
Te Lourd op de bergen verscheen in een grot vol glans en vol luister de *Moeder van God*.

Ave, Ave, Ave Maria! Ave, Ave, Ave Maria! (ook na ieder volgend couplet)
Zij riep Bernadette, een *nederig* kind *Wie zijt gij, vroeg 't meisje, die u daar bevindt?*
lk ben d'Onbevlekten zuivere Maagd gans vrij van de zonde heb ik God behaagd.
Zij deed er ontspringen een klare fontein met helende waat'ren, als waar medicijn
lk wil hÍer een tempel, op Massabiëls rots lk zal hier doen schittren, de wonderen Cods!
Dat pelgrims hier komen, van wijd en van zijd 'k zal zalving hier geven aan ieder die lijdt.
En sedert't verschijnen der Moeder-Maagd daar stijgt immer de bede der christene schaar
Wij brengen als d'engel U, Moeder zo zoet met tedere liefde de dierbare groet
De talen der volk'ren verheffen uw naam zij bidden door 't Ave, Maria te saam
Door dalen en wouden, langs bergen en vliet klinkt de eer van Maria in 't hemelse lied
Te Lourdes in Frankrijk, uw lievelingsoord weerklinkt en weergalmt het in machtig akkoord.
lk ben d'Onbevlekte zo klonk daar uw woord en de onschuld bevoorrecht herhaalde
Ongestoord nu prijkt daar uw beelt'nis met glorie omstraald wier aanblik zo minzaam uw moederhart maalt

Op die manier brouwden ook Jezuieten verder op de moeilijke termen
Moeder Gods en Onbevlekte ontvangenis van de Maagd Maria

Daar stromen de pelgrims met duizenden saam hun harten begeesterd, aanroepen uw naam.
Daar schenkt uwe liefde, aan zondaren vree aan kranken genezing op't smeken der bee

29 De Onbevlekte Ontvangenis is vaak door de niet theologische geschoolde gelovige gezien als de maagdelijke geboorte van Christus.

30 Theologisch ook zo'n kanjer: Virgo mater Dei – Sancta Dei genitrix – Maria Mater Dei - Ecce Virgo concipiet et pariet filium – We gaan er niet verder op in maar verwijzen naar brief II van Cyrillus aan Nestorius waarin het heel voorzichtig maar ingewikkeld wordt geformuleerd: *Moeder van God, niet omdat de natuur van het Woord, ofwel zijn godheid, het begin van haar bestaan aan de heilige Maagd te danken zou hebben, maar omdat zijn heilig lichaam, begiftigd met een verstandelijke ziel, uit haar geboren is. Op grond hiervan zegt men nu dat het Woord door zich in zijn persoon met een lichaam - bezield met een verstandelijke ziel - te verenigen mens is geworden.*

Die grot ons zo dierbaar uw beelt'nis zo rein doen stromen uw zegen bij 't klinkend refrein
Wij danken U, Moeder, voor't heil ons geschied O zegen ons allen bij ‘t galmen van ‘t lied
Vertrouwend op 't Ave door d'Engel gebracht herhalen wij immer, met vuriger kracht
Aanvaard dan de hulde, o Moeder zo goed de huld’ uwer kind'ren, aanhoor onze groet
Zo blijft, o Maria, in vreugd en in smart in leven en sterven, de kreet van ons hart
Die groet zij de laatste, door 't hart nog geuit wanneer in het sterven, de mond zich reeds sluit
Maar dan door Maria geleid tot haar Zoon herhalen wij eeuwig, geschaard rond haar troon

In een nog meer door de nevelen omfloerste duisternis had men het zoals ook bij de Openbaringen van Fatima over geheime boodschappen van de dame. Counet schrijft hierover: *De brieven van Bernadette zijn bijna net zo’n goed bewaard geheim als de drie vertrouwelijke boodschappen die de verschijning haar destijds vertelde. Het verschil is dat de drie geheimen van Lourdes nooit onthuld zijn en de brieven wel gepubliceerd*.

De meeste boeken rond Bernadette accentueren zich rond de bekende reeks van verschijningen en gaan niet in op geheime boodschappen. Fatima was daar een boeiender parcours in.

In een zeldzaam geval is er een publicist die zijn werk kleurde met antroposofische bespiegelingen. De auteur, Albèrt van Raaij (1946), van huis uit Rooms-katholiek, was verbonden aan een Vrije Hogeschool in Zeist.
Hij stelt zich de vraag of de uitspraak van Maria over de *Onbevlekte Ontvangenis* strookt met het kerstverhaal van het Mattheüsevangelie of van het Lucasevangelie. En in hoeverre heeft het schilderstuk van Leonardo da Vinci van de geboorte in een grot (retrospectief) te maken met de verschijningen in Lourdes?

Grotten zijn inderdaad toegang tot en kunnen zowel de woonplaats van wijzen en profeten zijn als de toegang tot de onderwereld… en de taalvormen uit de bijbel hebben niet dezelfde snit als verslagen van objectieve metingen. We mogen daarbij niet vergeten dat de theologen ook hun eigen thesaurus hebben.

Boodschap

Uit de verschijningen lezen we:
1ste Verschijning: donderdag 11 februari 1858: Uit die eerste ontmoeting is niet direct een boodschap genoteerd. Later omschrijft zij *aquero* als een mooie *jongedame* in een witte jurk met

blauwe ceintuur, gele rozen op haar voeten en een rozenkrans in haar handen. Spontaan grijpt Bernadette naar haar bidsnoer. In totaal zullen 18 verschijningen plaatsvinden.
2de Verschijning: zondag 14 februari 1858. Bernadette besprenkelt de dame met wijwater[31]. Zij glimlacht en buigt het hoofd.
3de Verschijning: donderdag 18 februari 1858, de dag na Aswoensdag[32]. Bernadette vraagt haar, haar naam op te schrijven. Zij antwoordt: *Dat is niet nodig*, en voegt eraan toe: *Wilt u zo goed zijn om voor mij hier gedurende twee weken te komen?*
4de Verschijning: vrijdag 19 februari 1858: korte en stille verschijning. Bernadette komt naar de Grot, met haar paternoster en een gewijde kaars.
5de Verschijning: zaterdag 20 februari 1858: de dame leert haar een persoonlijk gebed aan.
6de Verschijning: zondag 21 februari 1858: *Bid voor de zondaars!*
7deVerschijning: dinsdag 23 februari 1858: geheimen en boete. De verschijning openbaart geheimen *die alleen voor haar bestemd zijn*.
8ste Verschijning: woensdag 24 februari 1858: *Boete! Boete! Boete! Bid tot God voor de zondaars! Kus de grond als boete voor de zondaars!*
9de Verschijning: donderdag 25 februari 1858: Bernadette ontdekte de bron op aanwijzingen van de dame.
10de Verschijning: zaterdag 27 februari 1858: Bernadette drinkt van het water van de bron en kruipt op haar knieën over de grond als boete voor de zondaars.
11de Verschijning: zondag 28 februari 1858: de menigte imiteert haar boetegebaren.
12de Verschijning: maandag 1 maart 1858: boete en eerste genezing. Catherine Latapie steekt haar verlamde arm in het water van de bron en geneest.

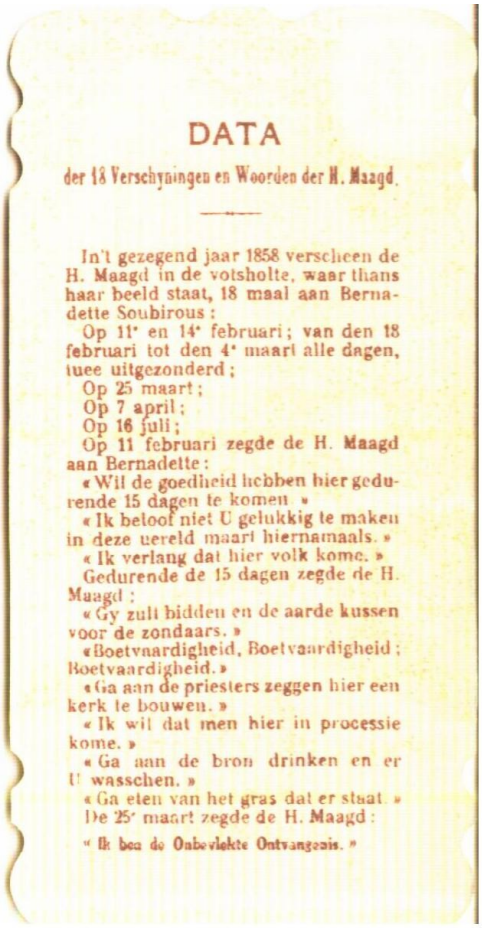
DATA

der 18 Verschyningen en Woorden der H. Maagd.

In't gezegend jaar 1858 verscheen de H. Maagd in de votsholte, waar thans haar beeld staat, 18 maal aan Bernadette Soubirous :
Op 11e en 14e februari ; van den 18 februari tot den 4e maart alle dagen, twee uitgezonderd ;
Op 25 maart ;
Op 7 april ;
Op 16 juli ;
Op 11 februari zegde de H. Maagd aan Bernadette :
« Wil de goedheid hebben hier gedurende 15 dagen te komen. »
« Ik beloof niet U gelukkig te maken in deze wereld maart hiernamaals. »
« Ik verlang dat hier volk komc. »
Gedurende de 15 dagen zegde de H. Maagd :
« Gy zult bidden en de aarde kussen voor de zondaars. »
« Boetvaardigheid, Boetvaardigheid ; Boetvaardigheid. »
« Ga aan de priesters zeggen hier een kerk te bouwen. »
« Ik wil dat men hier in processie komc. »
« Ga aan de bron drinken en er U wasschen. »
« Ga eten van het gras dat er staat. »
De 25e maart zegde de H. Maagd :
« Ik ben de Onbevlekte Ontvangenis. »

13de Verschijning: dinsdag 2 maart 1858: *Ga aan de priesters zeggen hier een kapel te bouwen*.

31 Misschien een vorm van volksdevotie: bezwering van mogelijk kwaad.
32 Sommige boeken geven aan dat hier twee vrome dames van Louise Soubirous vernamen dat Bernadette weer naar de grot zou gaan. De twee dames gaan mee. De dame in de nis van de grot zou daar ook het plan van haar komst op deze aarde gelinkt hebben aan haar toekomst *Ik beloof niet je gelukkig te maken in deze wereld, maar in de andere.* De schrijver verklaart de inhoud door er het Evangelie bij te halen. De eeuwige tweedeling waar we hedendaags toch al een beetje zijn van afgestapt. We zien nu meer in dat God ons in deze wereld al wil gelukkig maken door het boeten op te vatten als de zorg om het kapotte netwerk te herstellen – boeten – als repareren….

14de Verschijning: woensdag 3 maart 1858: Bernadette vraagt opnieuw naar haar naam. Zij antwoordt met een glimlach.
15de Verschijning: donderdag 4 maart 1858: de langverwachte dag! Een grote menigte hoopt op een openbaring bij het einde van deze veertiendaagse.
16de Verschijning: donderdag 25 maart 1858: Op het feest van Maria Boodschap openbaart de dame haar naam: *Ik ben de Onbevlekte Ontvangenis*.
17de Verschijning: woensdag 7 april 1858, Paaswoensdag. Het wonder met de kaars. Bernadette houdt een brandende kaars vast, waarvan de vlam lang aan haar vingers likt, zonder ze te verbranden.
18de Verschijning: donderdag 16 juli 1858: op het feest van O.-L.-Vrouw van de Berg Karmel: laatste verschijning. Ondanks de door de overheid gewilde afsluiting is het meisje/de dame/Onze Lieve Vrouw aanwezig. Ze is mooier dan ooit.

Na de verschijningen: kloosterlinge

Na de verschijningen moet een onderzoekscommissie de gebeurtenissen aan de Grot van Massabielle onderzoeken. Deze commissie werkt hier 4 jaar aan. Op 18 januari 1862 publiceert de bisschop van Tarbes een herderlijke brief waarin hij officieel de verschijningen van Lourdes erkent. Ondertussen denkt Bernadette Soubirous na over de richting die ze aan haar leven wil geven. Haar roeping groeit en in 1865 treedt Bernadette in bij de zusters van Nevers. Ze leeft er verder onder haar doopnaam, soeur Marie-Bernarde.
Bernadette sterft op 16 april 1879. Ze is 35 jaar oud.

Na de dood van Bernadette komt de vraag om haar zalig en heilig te verklaren. Het onderzoek vereist de opgraving van haar lichaam. Dat gebeurt in drie keer: september 1909, april 1919 en april 1925. Tot grote verrassing van alle onderzoekers is het lichaam van Bernadette intact gebleven. Het ligt nu in het klooster van Nevers opgebaard. In 1925 verklaart paus Pius XI Bernadette Soubirous zalig en in december 1933 verklaart hij haar heilig. Haar feestdag valt op 16 april.

De verschijningen worden ingepakt

Monseigneur Théas, bisschop van Lourdes in de tijd van het eeuwfeest van de verschijningen schrijft: *Van het doopsel tot aan haar dood is Bernadette op mysterieuze wijze gegrepen door de Onbevlekte Maagd, die in de kleine inwoonster van Lourdes de heilige vormt, een zeer grote heilige. Lang voordat zij haar naar Massabielle riep, had Onze Lieve Vrouw Bernadette bekeken en uitgekozen. Is de naam Marie-Bernard, die de doopnaam van Bernadette was, niet het teken van deze uitverkiezing? Discreet en stilletjes omgeeft de Onbevlekte Bernadette….*

Bernadette krijgt boodschappen in de lijn van de gangbare boetvaardigheidsidee. Aan een priester die haar zei, dat ze gelukkig was omdat de H. Maagd haar de hemel had beloofd, antwoordde ze –

als goed katholiek kind: *Ik moet hem nog verdienen*… De eerwaarde heer Peyramale schrijft aan Bernadette, een jaar na haar geloften in Nevers: *Uw missie van de grot is ten einde. Werk aan uw heiliging, leef van het verborgen leven in Jezus, geef tegenover God blijk van uw dankbaarheid voor de gunsten die Hij u heeft verleend door een voorbeeldig leven te leiden in het huis dat u heeft opgenomen*.

Als 150 mensen meegingen werd de politie ingeschakeld om haar te ondervragen. Ze was bijzonder karig aan informatie voor Jacomet, de plaatselijke politiecommissaris. Bij de negende verschijning waren er driehondend getuigen. Op de vraag van de omstaanders waarom ze water dronk uit de bron die daar blijkbaar ontstaan was en kruiden uit de omgeving at zei ze dat ze dit deed om boete te doen voor de zondaars. We kennen nog altijd de term uit het weesgegroet de *arme zondaars*… Door de vele keren dat ze volgens de verslagen het ave Maria had gebeden was deze visie deel van haar gebed en haar ingesteldheid.

In de menigte die het schouwspel zag waren er zeker zich afvroegen wat deze zieneres bezielde. Pater Ravier verklaart deze cyclus van de verschijningen: *De ellende van de Soubirous en van Bernadette is niet veranderd: men woont nog altijd in de gevangenis, François heeft nog altijd geen vast werk. Het dagelijks brood blijft onzeker naar mate Bernadette krachtig geld en cadeaus weigert. De gebeurtenissen hebben de zorgen en problemen zelfs vermeerderd. De schaduw van Jacomet bedreigt iedereen, met zijn gendarmes (politie) en ondervragingen, met zijn dreigingen met de gevangenis. Dat alles weegt zwaar op de gezondheid van Bernadette.* En dan volgt de visie die men aan de gebeurtenissen koppelt: *Nu is haar een grotere ellende aangekondigd dan de honger, de armoede en de ziekte. Aquéro, de zo goede en stralende dame, heeft haar gevraagd te bidden voor de zondaars en boete te doen voor hen. De zonde, dát is de werkelijke ellende; de zondaars díe zijn de echte armen onder de armen.*

Pater Douce, marist[33], geeft in 1874 aan zuster Marie-Bernard de raad: *Herinner u dikwijls dit woord, dat door de H. Maagd is uitgesproken: boete, boete, boete. U moet de eerste zijn om haar in praktijk te brengen. Lijd daarom geheel in stilte onder uw medezusters voor deze intentie, opdat Jezus en Maria verheerlijkt worden*.

Monseigneur Gauthey, aartsbisschop van Besançon schreef in 1912: *De H. Maagd te zien is een unieke gunst; maar de H. Maagd na te volgen in haar nederigheid, zich klein en verborgen te houden wanneer men een grote rol heeft gespeeld, het lijden te aanvaarden tot het te beminnen toe, om zich aan te passen aan Onze Heer, dat is nog mooier en dát maakt heilig*.
O.i. op een bepaald acent een boodschap diametraal op de evangelische boodschap: zie ik maak alles nieuw, een nieuwe hemel en *een nieuwe aarde*[34].

Er is een niet te miskennen collateraal effect. De bouw van het bedevaartoord heeft aan zieken de kans gegeven

33 De orde van de verering voor Maria.
34 De nieuwe arde bestaat niet in het beminnen van het lijden om het lijden, maar wel de *inspanning* om er ooki nu al – ja, nederig in Gods kracht – er een nieuwe aarde van te maken.

om door de gastvrijheid, de vrijwillige menselijke hulp ook niet direct miraculeus genoemde hoop te geven.

De eerwaarde heer René Laurentin[35], een van de beste schrijvers over Bernadette, verklaart de betekenis van de verschijningen van O.-L.-Vrouw aan Bernadette als volgt: *Teruggebracht tot haar eenvoudigste uitdrukking zou de boodschap van Lourdes zo geformuleerd kunnen worden: de H. Maagd Maria zonder zonde komt de zondaars ter hulp. En voor dit effect stelt Zij drie middelen voor, die ons terugvoeren tot het Evangelie: de bron van levend water, het gebed en de boete. Dit programma lijkt alledaags en is het ook. Het leert ons niets nieuws; en het wil ons niets leren wat wij niet al weten. Het is een bezielende herinnering en wil dat ook zijn*.
Men heeft in de loop van de voorbije geschiedenis voortdurend geprobeerd om het Evangelie aan de feiten te koppelen. De visie van Laurentin vond ik een toch nog zwakke poging.

Op 14 juni 1925 werd Soubirous zalig verklaard. Op 8 december 1933 verklaarde paus Pius XI haar heilig. Haar feestdag valt op 16 april en in Frankrijk en België op 18 februari.

Het proces van de Heiligverklaring

Maar ook na haar dood blijft Bernadette voortleven over de gehele wereld. Enkele mensen beweren plotseling genezen te zijn bij de grot, als door een wonder. Dit alles maakt dat er een proces van heiligverklaring in gang wordt gezet. In 1909 wordt haar lichaam ontgraven. Artsen verwachten louter beenderen en botten aan te treffen, maar in plaats daarvan is haar lichaam nog intact. Iedereen is daar hoogst verbaasd over, blijkt uit alle verslagen.
Het lichaam wordt terug begraven en enkele jaren later volgen nog twee *herkenningen*. Nog steeds is het lichaam intact. Vanaf 1925 blijft het lichaam boven de grond. Vandaag de dag ligt Bernadette nog steeds opgebaard in een glazen kist in Nevers. In 1933 werdt ze heiligverklaard.

35 Het ware verhaal van de verschijningen, door René Laurentin.

Voor de directe believers is haar intacte lichaam al een *mirakel*[36].

Historische gegevens

De molen was van Bernadettes grootvader molenaar Boly. Hij verloor bij een ongeval het leven. Zijn vrouw stond met haar vier kinderen voor de uitbating van de graanmolen en zo aanvaardt zij Francois Soubirous, die met haar nogal jonge dochter Louise wilde trouwen, als haar schoonzoon.

Op 7 januari 1844 wordt hun eerste kindje Bernadette geboren. Na haar komen er nog zes, maar drie van hen sterven jong.

Bernadette had geen goede gezondheid en ze leed aan astma. Bernadette zal zich steeds met haar thuis, haar ouders, zussen en broers sterk verbonden voelen. De zaken op de molen van Boly gaan steeds slechter. Francois Soubirous is niet bekwaam zelf de zaak te leiden. De klanten worden er te goed ontvangen. Terwijl hun graan gemalen wordt biedt Louise kwistig eten en drinken aan. Maar de geleverde bloem vermindert van kwaliteit en o.m. wegens de slechte toestand van de molen worden de klanten zeldzamer.

Met reliekstof en groen als herinnering aan de omgeving van de grot.

Tenslotte landt de familie Soubirous in een veel armere woonst. François wordt dagloner. Zijn werk is slecht betaald. Hij kan er zijn gezin niet mee onderhouden. Louise poogt ook door uit werken te gaan wat mee te verdienen terwijl haar oudste dochter Bernadette op de kleine kinderen past. Het blijft niet alleen bij ellende. Er komt ook een schandaal bij.

In de nacht van 26 maart 1857 worden twee zakken meel gestolen. Al vlug wordt François Soubirous verdacht: Hij zit in de miserie en hij zou het wel kunnen geweest zijn, meent de bakker.

36 Cultuurtheoloog Frank Bosman bijvoorbeeld stipt in een lezing aan de universiteit van Graz mogelijke oorzaken aan van onvergankelijke lichamen, waaronder ook natuurlijke en kunstmatige verklaringen. Ook sluit hij *vroom bedrog* niet uit.

François wordt gearresteerd. Na acht dagen laat men hem bij gebrek aan bewijs weer vrij. Maar nu kan hij nog minder gemakkelijk werk vinden. Zo komt de grootste armoede in het gezin Soubirous.

In datzelfde jaar komt Marieguës - Aravant, een vriendin van Louise en Bernadettes voedster, voorstellen de kleine astmalijdster naar de hoeve in Bartrès mee te nemen. Daar zal ze een veel gezonder leven leiden dan in de vochtige donkere woonst in Lourdes en ook iets bijverdienen. De ouders stemmen er mee in. Het is meteen een mondje minder te voeden. Er is veel werk op de hoeve. Het leven is er hard. Bernadette, die de catechismuslessen als voorbereiding op haar Eerste Communie moet volgen, krijgt hiertoe zelden de gelegenheid.

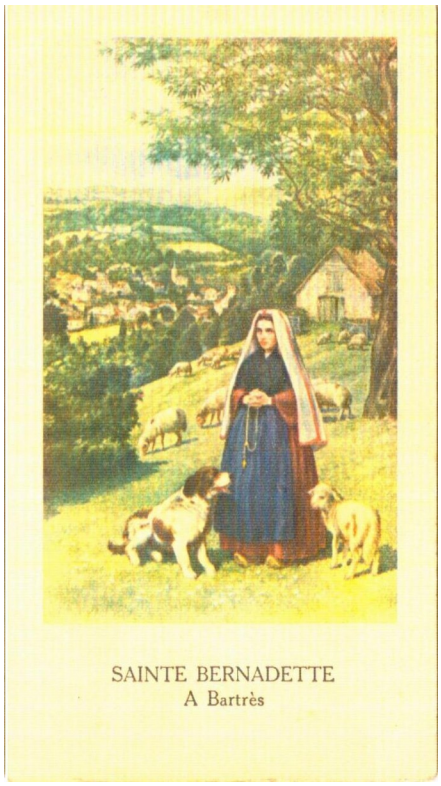

Ze hoort de schapen in de weide te hoeden. Haar voedster probeert zelf Bernadette wat catechismusles te geven, maar het vlot niet. Vaak was ze met de schapen alleen in de natuur. Bernadette heeft steeds haar bidsnoer mee en ze bidt veel. Wanneer het jongste kind op de boerderij sterft, wordt het leven van Bernadette ondraaglijk. Ze verlangt naar huis en zou graag naar school gaan en wenst haar Eerste Communie te mogen doen. In januari 1858 verlaat ze Bartrès. Ze komt terug bij haar familie in het afgedankte cachot van Lourdes.

Voor haar ouders was het een even hard leven. Ze konden zich als arme mensen moeilijk verdedigen tegenover de dreigende burgerlijke en gerechtelijke machten en evenzeer tegenover de kerkelijke overheid. De diverse instanties ondervragen haar. De verslagen worden kalm en correct genoemd.

Bernadette heeft geen sterke gezondheid en kiest niet voor een strenge kloosterorde. Ze wou graag zieken verzorgen en kiest voor de zusters van Nevers. Ze wordt postulante in het klooster van Lourdes in 1865. Op 4 juli 1866 neemt ze afscheid aan de grot van Lourdes en vertrekt ze naar het hoofdklooster van Nevers. In deze tijd, door toedoen van de deken van Lourdes, woonde haar familie nu in het molenaarshuis van Lacadé. Bij de zusters van Nevers leeft Bernadette verder – zoals reeds gemeld – onder haar doopnaam, soeur Marie-Bernarde.

Bernadette bleef trouw aan de spiritualiteit van haar jeugd, de lijn van de boodschappen en wat de tijdsgeest inspireerde: Bidden voor de zondaars en boete doen.

In de Paasweek, op woensdag 16 april 1879 is Bernadette op 35-jarige leeftijd overleden. Op verzoek van paus Pius IX en de bisschop van Lourdes bevestigde ze op haar sterfbed onder eed haar vroegere verklaringen over de verschijningen bij de grot van Massabielle in Lourdes. Na een lang onderzoek is Bernadette op 8 december 1933, op het feest van Maria Onbevlekt Ontvangen of Immaculata, door paus Pius XI heilig verklaard.

Haar lichaam ligt in de kapel van het klooster van Nevers in een glazen schrijn opgebaard.

Que soy era Immaculata Councepciou Ik ben de Onbevlekte Ontvangenis
Op 25 maart 1858 na vier keer vragen kreeg Bernadette dit antwoord van de dame die haar sedert 11 februari 1858 verschenen was. Meer en meer beseft Bernadette dat de Maagd Maria haar verschenen was.

Processie en gebruiken

Het woord *pelgrim* komt van het Latijnse *per ager* (= door het veld) en *peregrinus* (= vreemdeling): de pelgrim laat het vertrouwde leven achter zich en gaat het onbekende tegemoet. In zoverre het geen vlucht is brengt het diepgang, bez*in*ning en her*bron*ning.

In de religie was en is een pelgrim geen vreemde gelovige. De pelgrimage is en hoort bij hem als belijdenis van zijn gelovig zijn. Binnen het christendom vindt men in de Bijbel: *we hebben hier geen vaste woonplaats.* Helemaal aangepast aan de brief aan de Hebreeën *we hebben hier onze tent opgeslagen*[37].

Terugkeren naar de bron is een even symbolische benadering. Of men gaat naar *Mekka* omdat men daar Mohammed kan consulteren en de *hidjara/hesjira*[38] in de buurt van de *Kaäba* kan gedenken.

37 Hebr. 13: 14 Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar zijn op zoek naar de stad van de toekomst.

38 Wikipedia Mohammeds openbaringen vonden in Mekka niet veel waardering. Zijn stam, de Qoeraisj, beheerde de Ka'aba, een bedevaartplaats voor de diverse Arabische polytheïsten. De Qoeraisj waren bang die positie, die voor hen een belangrijke bron van inkomsten betekende, te moeten opgeven, en kon de nieuwe religie ook om andere redenen niet waarderen. In 620 en 621 ontving Mohammed delegaties uit Medina, waarvan de leden tot de islam overgingen en die de moslims uit Mekka hulp en bescherming aanboden. Dit stelde de moslims in de gelegenheid om naar Jathrib uit te wijken. Op 26 safar AH 1 (9 september 622), nadat Mohammeds vijanden hadden besloten om hem gezamenlijk te vermoorden, vertrok hij uit Mekka. Samen met Aboe Bakr wist Mohammed aan zijn

Of dáár vonden belangrijke gebeurtenissen plaats (openbaringen, wonderen, eerste bekeringen, onderdrukking). Op deze heilige plaatsen wordt het geloof als het ware *tastbaar.* Door relieken probeert men de gedachtenis bij te houden.

In de Middeleeuwen waren de belangrijkste heilige plaatsen in het Christendom: het graf van Jezus (Jeruzalem) en de graven van de apostelen Petrus en Paulus (Rome) en Jacobus (Santiago). Naast deze heilige plekken waren er bij individuele pelgrims ook eigen familiale of persoonlijke ankerpunten: de zucht naar avontuur, een belofte of een opgelegde straf.

We zouden niet met mensen te doen hebben als dit menselijk gedrag niet kon gemanipuleerd worden. De kruistochten zijn het schoolvoorbeeld van de contaminatie. Godfried van Bouillon stichtte in de eerste kruistocht het koninkrijk Jerusalem. De ontsporingen zijn op het netvlies van de geschiedenis niet de mooiste herinneringen.

De bedevaarten naar Lourdes getuigen van een zorg rond de begeleiding om de vooral kerkelijke boodschap rond Maria, de Onbevlekte Maagd, Eucharistie en gebed en in mindere mate de boete spiritualiteit als vorm van gelovig zijn. Het Lourdeswater blijft als vaak te magisch randverschijnsel *boven water.* Het bidsnoer is vooral bij de oudere pelgrim voorgrondbelevenis van dit segment van gelovig zijn.

In de aandacht was ook na de oorlog de militaire aandacht in Lourdes in het kader van de vrede geclaimd.

De dienst aan zieken, senioren, mensen met een beperking en armen heeft in Lourdes voorrang. Bernadette trad binnen bij de Soeurs de la Charité[39]. De plaatselijke orde in Nevers was gesticht door Jean-Baptiste Delaveyne (geboren in Saint-Saulge, Nivers). De congregatie bestond sedert 1680. Onder de oorlogen van Louis XIV was ze de veel genoemde congregatie die de armoedige bevolking bijstond in hun ellende (de belastingen van de oorlogszuchtige overheid en de last van de troepen slecht betaalde soldaten).

Het devies van de congregatie was *Charité.* In het minder lief klinkend Nederlands vertaald *naastenliefde.* De regel schrijft*: N'ayez point d'autres affaires que celles de la Charité n'ayez point d'autres intérêts que ceux des malheureux.* De kloosterlingen werden gezonden naar de gebieden in armoede en uitsluiting. De regel bepaalde dat ze in kleine gemeenschappen samen moesten leven

---

belagers te ontkomen en vertrok hij 's nachts in zuidelijke richting, om zijn achtervolgers op een dwaalspoor te zetten. Op 22 rabi' I (1 oktober) vestigde hij zich met zijn volgelingen in Jathrib, een stad 320 km noordelijker. Jathrib werd korte tijd later omgedoopt tot Madinat un-Nabi (de stad van de profeet), waarvan de Nederlandse naam Medina is afgeleid.

39 Niet dezelfde orde als gesticht in Gent door Mgr. Triest. Dit was een orde onder Sint Vincentius à Paulo en de Cistercienzers.

au milieu des défavorisés. Avec eux, elles se risquent dans des choix, pour défendre ces droits fondamentaux que sont l'instruction, la santé, le logement, le travail…

We merken een duidelijk *neiging naar de bevrijdingstheologie.* Ze waren opgeroepen om solidair te zijn en de rechten van de *defavorisés* en de slachtoffers van *exclusion* te verdedigen.
Tegenwoordig is de confgregatie nog vertegenwoordigd in 4 continenten en 15 landen.

Officiele plechtigheden online vermeld

In Lourdes zijn er dagelijks tientallen processies en vieringen. Zo is er bijvoorbeeld elke dag om halftien 's morgens in de P. Max. Kolbekapel een misviering die in het Nederlands wordt opgedragen.
Om vijf uur 's namiddags is er dagelijks in een immense ondergrondse basiliek een grote viering waarbij de zieken worden gezegend. De zieken worden daarvoor met speciale karretjes door vrijwilligers de kerk in en uit gereden. Het is telkens weer een magisch moment.

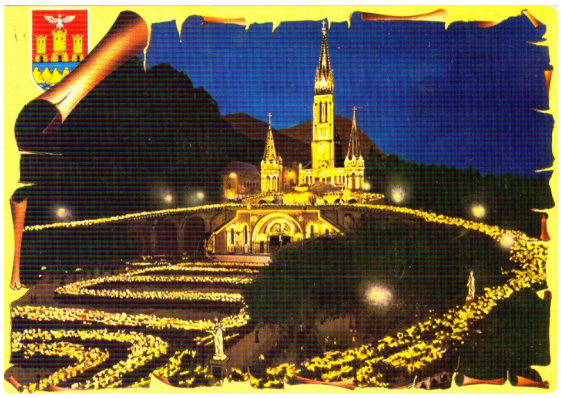

Om negen uur 's avonds is er telkens de mariale processie waarbij alle bedevaarders al zingend met kaarsen een ronde maken. Jongeren spelen gitaar en djembé, ouderen zingen luidkeels Ave Maria terwijl ze een glazen kist volgen met daarin een prachtig Mariabeeld die door priesters wordt gedragen.
Je kunt ook een kruisweg afleggen. 's Zomers vindt die elke dag plaats om half elf 's morgens. Buiten het seizoen is dat alleen op dinsdag en zaterdag.

De kaarsjesprocessie vertrekt vanuit het idee van de verering omdat we uit de zonde verlost zijn, – onder de modder was er een bron – keren we ons naar de Verlosser. We gaan mee in de processie met de tegenwoordigheid van de Verlosser en eren Hem in de pelgrimage die we meemaken.
Dat is de diepste zin van het gebeuren dat men een mariale processie noemt. Voor de zegening van de zieken wordt de zegen gegeven met het Allerheiligste.

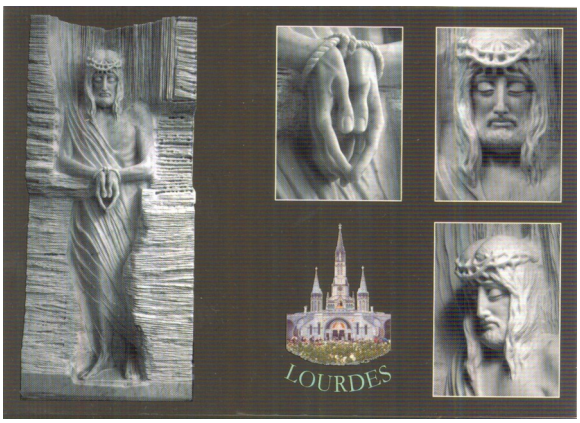

Om de kerkelijke inslag en tradities levend te houden is ook de kruisweg ingekaderd in het volledig pakket van de bedevaart.

Er is een aparte kruisweg gesculpteerd door Maria Faycot.
De kunstwerken van Maria Faycot openen de geest en raken het hart. Ze leeft in de streek van de Middellandse Zee Aups (Var). Ze kan er een zeer natuurlijke grondstof gebruiken en weet daar met de geboden materie *le lieu même de la transcendance* trancendentie te bieden.
De Faykod crée à partir de formes humaines une métamorphose incessante qui fait transcender ces formes exprimant des énergies spirituelles[40]. …
Het marmer dat haar geliefde grondstof is heet Carrare leent zich daartoe omwille van *un raisonnement en quête d'universalité.*

Maria de Faykod is geboren in Hongarije. Haar vader was Zweedse dokter en haar moeder wiskunde en fysicalerares. Haar opdrachten als beeldhouwer begonnen reeds vanaf de leeftijd van 16 jaar. In 1975 installeert ze zich in Parijs als politieke vluchtelinge. In 1978 gaat ze naar *l'École Nationale Supérieure des Beaux Arts*. In 1975 tot 1985 verdeelt ze haar tijd in Parijs en Carrare.
1985 tot 1988 is in Prijs haar GALERIE DE FAYKOD opgericht. In 1996 bouwt ze haar eigen Museum bij Aups, MUSÉE DE FAYKOD.

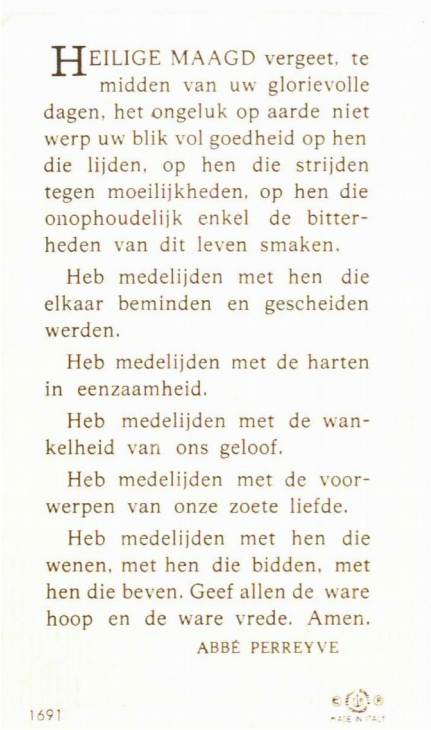
HEILIGE MAAGD vergeet, te midden van uw glorievolle dagen, het ongeluk op aarde niet werp uw blik vol goedheid op hen die lijden, op hen die strijden tegen moeilijkheden, op hen die onophoudelijk enkel de bitterheden van dit leven smaken.

Heb medelijden met hen die elkaar beminden en gescheiden werden.

Heb medelijden met de harten in eenzaamheid.

Heb medelijden met de wankelheid van ons geloof.

Heb medelijden met de voorwerpen van onze zoete liefde.

Heb medelijden met hen die wenen, met hen die bidden, met hen die beven. Geef allen de ware hoop en de ware vrede. Amen.

ABBÉ PERREYVE

1691

40 Transsubstantiation. Een woord dat tot nog toe enkel in de katholieke theologie bestaat ivm de eucharistie.

Inhoudsopgave

Inleiding....2
Relieken door de eeuwen....4
Traditie....4
Relieken vandaag....5
Bijbel....5
Verering....5
Souvenir....6
Marie-Bernade Soubirous....7
Bernadette Soubirous 1844-1858....7
Bernadette Soubirous 1858-1862....7
Bernadette Soubirous 1862-1879....9
Vol glans en vol luitser de moeder van God....12
Tussen woord en werkelijkheid....12
Boodschap....13
Na de verschijningen: kloosterlinge....15
De verschijningen worden ingepakt....15
Historische gegevens....18
Processie en gebruiken....20
Officiele plechtigheden online vermeld....22